



*Projektplan:*  
*Ätbart för bi och människa etapp 2*



## Innehåll

Projektsummering: Ätbart för bi och människa etapp 2 .....	1
Sammanfattning: .....	2
Bakgrundsbeskrivning .....	2
Syfte .....	2
Uppdragsmål .....	2
Intressentanalys .....	3
Avgränsningar .....	3
Målgrupper .....	3
Leverans/leveranslista .....	3
Uppdragsorganisation .....	4
Åtgärder i projektet: .....	4
Åtgärd 1: Framtagande av projektplan, kommunikationsplan och arbetsgrupp för projektet .....	4
Åtgärd 2: Ängsmark - iordningställande av ny ängsmark (5000 m2) .....	4
Åtgärd 3: Ny gärdesgård (200 m) .....	4
Åtgärd 4: Växtmaterial att odla inkl. jordförbättring .....	5
Åtgärd 5: Skyltar med beskrivning av odlingarna, ängsmarken och pollinatörerna samt namnspecifik skyltning av enskilda växter .....	5
Åtgärd 6: Utbildning och guidning .....	5
Åtgärd 7: Uppföljning av pollinatörer .....	5
Avveckling .....	6
Utvärdering .....	6
Uppföljning .....	6
Arkivering .....	6
Kontakt: .....	6



### Sammanfattning:

Projektet Ätbart för pollinerare etapp 1 startade 2020 och människa beskriver en idé om hur innovativ samverkan mellan kommun och civilsamhälle skulle kunna skapa en attraktiv trädgård och samtidigt skapa förutsättningar för fler pollinerare samt öka kunskap gällande pollinerares betydelse. Idén bygger på att människors engagemang har ett samhällsvärde och att allt fler börjar inse vilken betydelse pollinerare har för den mat vi äter. Genom att skapa förutsättningar för människor att engagera sig gemensamt kan synergieffekter skapas. Synergieffekter som kan gynna såväl pollinerare som kommun och civilsamhälle. Etapp 2 syftar till fortsatt utveckling av platsen främst för att skapa skydd och bredare utbud för pollinerare samt förfina samverkan av skötseln av trädgården.

### Bakgrundsbeskrivning

Bofors stationsområde ingår i ett riksintresseområde. På området finns bl.a. arbetarmuséet Gråbo samt f.d. arbetarbostaden Korpkullen och två stationshus. Nya stationshuset har besöksverksamhet med guidade turer kring järnvägens historia. I museet kan man ta del av tre levandegjorda hem daterade åren 1885, 1918 och 1942. Som mest bodde nio familjer i Gråbo samtidigt.

Målet är att området i sin helhet ska ha ett varierat utbud av träd och växter där miljön stöder pollinerares och människors behov. Att odla växter som ger mat åt såväl pollinerare som människa visar på hur viktig mångfalden är för oss alla samt visa på historiska kopplingar till vad som tidigare odlats på platsen.

### Syfte

1. Att skapa ett attraktivt park-/kultur-/trädgårdsområde på Bofors Stationsområde för pollinerare och människor.
2. Att utveckla och fördjupa nya driftsformer för naturnära odling/parkmiljöer i samverkan mellan kommun, Örebro länsmuseum och civilsamhälle.
3. Sprida kunskap om pollinerares betydelse för mångfald och ekosystemtjänster.
4. Att fortsatt skapa möjligheter för nya individer/grupper att bli delaktiga, och verksamma, i det lokala föreningslivet.

### Uppdragsmål

Att fortsatt utveckla ett attraktivt park-/kultur-/trädgårdsområde med tillhörande fungerande drift på Bofors Stationsområde för pollinerare och människor senast 31/12 2025.



## Intressentanalys

- Förvaltningen för samhälle och service ansvarar för Bofors stationsområdes förvaltning, inklusive byggnaderna och är projektägare. Flera kompetenser från parkförvaltningen kommer involveras i projektet.
- På Bofors stationsområde finns flera hyresgäster som bör involveras i projektet: Nora-Karlskoga Järnvägsklubb, Karlskoga Motorveteraner, Korpkullens vävstuga samt flera konstnärer som hyr ateljé på Nya och Gamla stationshuset.
- Örebro Läns museum ansvarar för aktiviteterna på Arbetarmuseum Gråbo runt vilket trädgården är belägen.
- Naturskyddsföreningen kommer bistå med inventering av pollinerare som utvärderingsmetod för projektet.
- Länsstyrelsen är en part vi redovisar mot eftersom de administrerar LONA-projekt.
- Allmänheten i omgivningarna kommer bjudas in för att erbjudas bli delaktiga i nätverket som ansvara för driften av kulturhistoriska parken.
- Möckelnföreningarna kommer agera projektledare under hela projektet.

## Avgränsningar

Uppdraget är avgränsat till den kulturhistoriska trädgården runt Gråbo och inte påverka övriga områden på Bofors stationsområde. Uppdraget kommer inte heller att tillgänglighetsanpassa trädgården utan bara jobba med att öka tillgängligheten, t.ex. genom att skapa gångar samt ev sätta upp bänkar/sittplatser vid behov.

## Målgrupper

Projektet ska arbeta med två målgrupper: 1. Utöka det antal intressenter som vill driva och odla i trädgården. 2. Allmänheten som kan besöka platsen och ta del av information gällande pollinerares betydelse.

## Leverans/leveranslista

Uppdraget ska leverera ett ökat skydd för den kulturhistoriska trädgården samt omliggande ängsmark. Uppdraget ska även leverera en lösning för driften av parken. Information om de positiva effekterna trädgården har för pollinerare och därmed även för människors matförsörjning kommer fortsätta spridas. För ökad informationsspridning kommer projektet arbeta uppsökande för att bjuda in till utbildning av pollinerares betydelse. Projektet ska fortsatt bidra till att skapa möjligheter för nya individer/grupper att bli delaktiga, och verksamma, i det lokala föreningslivet ska uppdraget även bidra med att skapa rutiner för hur man som besökare kan engagera sig i trädgården.



## Uppdragsorganisation

Uppdragsägare: Liv Hellquist, Förvaltningen för Samhälle och service

Uppdragsledare: Sofia Tungfelt, Möckelnföreningarna

Uppdragsgrupp:

Oscar Sävström, kommunbiolog

Lisa Lundqvist, Örebro Läns museum

Kerstin Franz, Parkförvaltningen

Daniel Cullberg, kommunikatör KUF

## Åtgärder i projektet:

Åtgärd 1: Framtagande av projektplan, kommunikationsplan och arbetsgrupp för projektet

Åtgärden ska skapa och etablera ramarna för hur aktiviteterna ska genomföras, vilka personer/kompetenser som är viktiga för detta.

Åtgärd 2: Ängsmark - iordningställande av ny ängsmark (5000 m<sup>2</sup>)

- Framtagande av ritning för ytor som ska bli ängsmark
- Planering och genomförande av markarbete
- Insådd av ängsfrö

De enskilda ängsytorerna kommer skötas separat från odlingsytorna i trädgården. Skötselplanen för vem som ansvarar för vilken del i området är en viktig del. Det övergripande ansvaret för förvaltning av Bofors stationsområde vad gäller parkområde och fastigheter kommer fortsatt innehas av Karlskoga kommun i vilken den kulturhistoriska trädgården blir en del.

Åtgärd 3: Ny gärdesgård (200 m)

- Ritning för placering
- Markberedning för byggnation
- Byggnation av gärdesgård

Pollinerares liv och leverne är avhängigt att växterna i trädgården skyddas från skadedjur, bl.a. klövdjur. En gärdesgård byggd på tidsenligt vis i kombination med andra åtgärder ska bidra till att skydda odlingsarna och därmed ge bättre förutsättningar för pollinerare.



#### Åtgärd 4: Växtmaterial att odla inkl. jordförbättring

- Trädgården ska utökas med större andel perenner såsom träd och buskar.
- Markarbete och planering för placering
- Val av sorter som passar kulturhistoriskt och som ger lång blomningstid

I området finns en del sälj och lövträd som ger tidig mat till pollinerare. Detta utbud av mat tidigt för pollinerare ska utökas genom plantering av träd och buskar som ger mat även till människa. För att ge dessa växter bra förutsättningar ska god planering för platsen göras och jorden gödulas.

#### Åtgärd 5: Skyltar med beskrivning av odlingarna, ängsmarken och pollinatörerna samt namnspecifik skyltning av enskilda växter

- Val av material för skyltar samt layout
- Generell information om pollinerare i trädgården
- Specifik information om växter i odlingarna
- Skylt vid infart till området

Det är viktigt för att skapa förutsättningar för skydd av pollinerare på lång sikt. Att arbeta med informations spridning skapar goda förutsättningar för att platsens besökare ska få kunskaper som på sikt skyddar och gynnar pollinerare över tid.

Även skylt vid infarten till området ska hjälpa besökare att hitta till platsen.

#### Åtgärd 6: Utbildning och guidning

- Framtagning av utbildningsmaterial
- Inbjudan av ex förskoleklasser och integrationsgrupper
- Genomförande av utbildningstillfällen
- Guidning av besökare

Genom att bjuda in skolor/förskolor kan barn och lärare få utökade kunskaper om pollinatörer, odlingar och hur man kan gynna ängsväxter och bivanliga växter i sin närmiljö. Det är också lämpligt att bjuda in integrationsgrupper som får ta del av kultur och natur. Utöver det kan även en bred allmänhet bjudas in för att öka intresset för att ta hand om Gråbo trädgård.

#### Åtgärd 7: Uppföljning av pollinatörer

- Uppföljande mätningar av pollinerare årligen på området
- Planera för kontinuerlig mätning av pollinerare

Inventering av pollinerare och mätning av effekter av projektet kommer göras årligen för att utvärderas insatserna. Denna uppföljning blir som en utvidgning av den uppföljning som genomförts i första projektet.



KARLSKOGA  
KOMMUN



## Avveckling

När uppdraget är slutfört är den kulturhistoriska trädgården i drift likväl som skötselplan för ängsmark, odlingar och kringliggande ytor. Efter projektets avslut återstår inget arbete för projektgruppen.

## Utvärdering

Den huvudsakliga utvärderingen består i att området med tillhörande skötselplan fungerar. Därtill ska slutlig inventering av pollinerare visa på hur pass lyckosamt projektet varit.

## Uppföljning

Resultatet av projektet, den kulturhistoriska trädgården vid Gråbo med kringliggande ängsmark, kommer skötas och driftas i samverkan mellan civilsamhället, Örebro läns museum och Karlskoga kommun. Gråbo trädgård har via Möckelnföreningarna och erhålla en gratis hemsida för uppdatering av aktiviteter och information. Informationscentralen kommer erbjudas att skötas av den nyskapade organisationen av odlare.

## Arkivering

Material som tagits fram arkiveras enligt ansvarig förvaltnings informationshanteringsplan.

## Kontakt:

Sofia Tungfelt

Projektledare, Möckelnföreningarna

Tel: 070 380 07 15

e-post: [sofia.tungfelt@mockelnforeningarna.net](mailto:sofia.tungfelt@mockelnforeningarna.net)